

SYNTHESECONCLUSIE

VOOR:

- 1. DE HEER VERLAECKT BRUNO PROSPER**, geboren te Zele op 17.09.1968, Belg, wonende aan de Grote Markt 33/B005 te 9100 Sint-Niklaas;

en

- 2. DE HEER DEVOGHT TOM HENRI NICOLE**, geboren te Blankenberge op 08.08.1984, Belg, wonende aan de Lodewijk Van Berckenlaan 12 te 2600 Antwerpen district Berchem.

Beklaagden

Hebbende als raadslieden: meester Walter Van Steenbrugge (ref. 17.S.1432), meester Jos Vander Velpen (ref. 11796/JVV), meester Jan Buelens (ref. 170636).

TEGEN:

HET OPENBAAR MINISTERIE

**RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG ANTWERPEN,
AFDELING ANTWERPEN
KAMER AC5
NOTITIENUMMER AN54.LB.77320/2016**

Onder voorbehoud van alle rechten en zonder enige nadelige erkenning.

I. VOORWERP VAN DE VERVOLGING

I.1. Bij exploitatie de dato 16 maart 2018 resp. 13 maart 2018 werden concludenten door het openbaar ministerie rechtstreeks gedagvaard voor de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, afdeling Antwerpen, AC3, zetelende in correctionele zaken op 13 april 2018.

I.2. Concludenten werden hierbij verzocht hun verdediging voor te dragen wegens als dader of mededader in de zin van artikel 66 SW., "*kwaadwillig het verkeer op de weg te hebben belemmerd, namelijk door, bij wijze van vakbondsactie, het organiseren van en deelnemen aan niet-toegelaten wegblokkades op de grote toegangswegen tot de Antwerpse haven, met name door voertuigen en obstakels dwars over de weg op te stellen en voorwerpen zoals autobanden in brand te steken op de rijbaan, en door, na ontruiming door de politie, herhaaldelijk opnieuw de rijbaan op te lopen om voertuigen tegen te houden en te hinderen (artikel 406 lid 1 SW.)*.

Deze strafbepaling voorziet als straf een opsluiting van vijf tot tien jaar.

I.3. Ter zitting van de rechtbank van eerste aanleg in Antwerpen, afdeling Antwerpen, AC5 Kamer, werd een conclusieagenda vastgesteld en werd de zaak voor behandeling gefixeerd op 15 juni 2018.

I.4. Concludenten betwisten met nadruk de ontvankelijkheid en gegrondheid van de strafvordering.

II. IN FEITE

Concludenten worden vervolgd voor deelname aan een actie op 24.06.2016.

De actie van 24.06.2016 is gesteund op fundamentele rechten, die hun grondslag vinden in de nationale en internationale rechtsorde (zie hierna).

Teneinde te kunnen beoordelen in welke concrete omstandigheden de actie van 24 juni 2016 plaatsvond en in welke mate de reactie van politie en bestuurlijke overheid beantwoordt aan de criteria van noodzaak en proportionaliteit vinden concludenten het onontbeerlijk om het klassieke verloop van acties in de haven van Antwerpen uiteen te zetten en daarna het verloop van de actie op 24 juni 2016.

II.1. Het klassieke verloop van acties in de haven van Antwerpen in het algemeen

Sedert de jaren 1990 vinden regelmatig vakbondsacties plaats van/in de haven van Antwerpen, die nooit hebben geleid tot vervolging op basis van art. 406 Sw.

II.1.1. De voorbereiding van deze acties

Deze acties werden grondig voorbereid, waarbij allerlei veiligheidsmaatregelen worden in acht genomen:

- De acties volgen op en kaderen in een **nationale en interprofessionele stakingsaanzegging**, die ruim vooraf aan zowel de nationale als sectorale werkgeversfederaties wordt bezorgd.
- De **deelnemers aan de acties zijn ervaren werknemers en vakbondsafgevaardigden** uit bedrijven in de Antwerpse Haven die getraind zijn om veiligheid prioritair te stellen; vaak vertegenwoordigen zij zelf de werknemers in de comités preventie en bescherming op het werk,

de vroegere veiligheidscomités.¹ Zij beseffen beter dan wie ook dat veiligheid zeker in zgn. Seveso-bedrijven prioritair is : het zijn de vakbonden die vaak moeten aandringen op voldoende personeel (niet alleen bij staking) om de veiligheid te garanderen.

- De verschillende **directies van bedrijven** op de Scheldelaan worden door deze vakbondsafgevaardigden **voorafgaand verwittigd** van het plaatsvinden van de acties.
- Klassiek worden zogenaamde **stakingspiketten of stakingsposten** opgezet, zijnde een verzameling van een aantal mensen die aan de staking deelnemen:

Het instellen van deze stakingspiketten houdt verband met een aantal specifieke kenmerken van de (tewerkstelling in de) Haven van Antwerpen:

- ondanks bovenstaande afspraken proberen verschillende bedrijven werknemers te overtuigen om, tegen de stakingsoproep in, toch te komen werken : ze loven premies tot € 250 en voordelen in natura uit: het enige middel dat de stakers hiertegen kunnen inbrengen is de mensen aan de piketten verbaal proberen overtuigen niet aan het werk te gaan.
- werknemers van kleine bedrijven worden soms onder druk gezet om niet te staken. Als zij een stakingspiket zien, zijn ze geneigd om aan te sluiten bij de actie, aangezien de actie dan een collectieve dimensie krijgt.²
- in de havenzone werken zeer veel onderaannemers : mensen die de vakbond omwille van taalverschillen moeilijk op voorhand kan bereiken : daarom proberen zij hen op de stakingsdag op te roepen om solidair te zijn.
- netjes op het voetpad blijven staan om pamfletten uit te delen zou weinig efficiënt zijn : niemand komt te voet in de havenzone, auto's en vrachtwagens zouden de manifestanten tegen (minstens) 90 km/u "voorbijscheuren".

Hierbij dient benadrukt dat de haven van Antwerpen geen plaats is zoals een andere:

- in de haven van Antwerpen bevinden zich enkel bedrijven, geen scholen, crèches of ziekenhuizen;
- wagens en vrachtwagens mogen op de baanvakken aan een maximale snelheid van 90 km/u rijden en de meeste doen dit ook;

---

¹ Deze comités worden ingesteld op basis van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers en behoren tot de openbare orde wegens hun belang voor de socio-economische ordening van de maatschappij.

² In die zin is "een stakingspiket ook noodzakelijk om het stakingsrecht van de individuele werknemer reëel te maken. De houding van sommige werkgevers tegen een staking is van die aard dat een werknemer, die aan een staking wil deelnemen, dat slechts kan wanneer hij zich achter een stakingspiket kan verschuilen. Wanneer hij zonder stakingspiket aan een staking deelneemt, zal zijn werkgever dit niet in dank aanvaarden. De werkgever neemt niet noodzakelijk rechtstreekse represailles, maar bijvoorbeeld bij een komende promotie maakt de staker minder kansen. In die omstandigheden kan de werknemer slechts staken wanneer hij tegenover zijn werkgever een houding kan aannemen in de zin van, werkgever, ik wou wel komen werken, maar de intimidatie van het stakingspiket was van die aard dat ik niet durfde" (O. VANACHTER, "De tussenkomst van de rechter bij collectieve arbeidsgeschillen", TSR 1995, 25).

- de actie begint vanaf 4u 's ochtends, op een ogenblik dat het nog donker is;
  - traditioneel worden bij een actie op die plaats dan ook autobanden en paletten aangestoken zodat het aankomend verkeer van ver ziet dat er een actie plaatsvindt en om gevaarlijke situaties te vermijden.
- Met de verschillende directies van bedrijven op de Scheldelaan worden **voorafgaand afspraken gemaakt welke werknemers de stakingspiketten mogen passeren (in het bijzonder de werknemers die deel uitmaken van de veiligheidsploegen van de onderscheiden bedrijven, zie bv. stuk 11)**. De vakbondsafgevaardigden van die bedrijven zijn ook aanwezig op de stakingsposten, zodat zij dit onmiddellijk kunnen verifiëren.

II.1.2. De houding van de bestuurlijke en gerechtelijke overheid

- Enkele dagen voor de actie neemt de **politie**, die deze informatie ontvangt via diverse kanalen, **zelf spontaan contact** op met de vakbond om op de hoogte gesteld te worden van de actie.
- **Op het moment van de actie zelf is de politie (Havenpolitie, die de streek kent) eerder beperkt aanwezig** en maakt ze de nodige afspraken met de manifestanten.

Besluit: nooit waren er bij deze acties incidenten, vaak was er een begripvolle verstandhouding met de ordediensten. Het gaat dus om een proportionele en redelijke uitoefening van fundamentele rechten.

II.2. De actie van 24 juni 2016 in het bijzonder

II.2.1. Voorbereiding van de actie van 24 juni 2016

De actie van 24 juni 2016 werd op identieke wijze voorbereid zoals de voorgaande acties. Veiligheid was weer een prioriteit.

Op 16 mei 2016 beslist het federaal comité van het ABVV om op 24 mei 2016 een nationale betoging en op 24 juni 2016 een nationale en interprofessionele 24-urenstaking te organiseren.

Op 23 mei 2016 en op 30 mei 2016 wordt een stakingsaanzegging aan het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) en aan de sectorale werkgeversfederaties verstuurd door respectievelijk ABVV en de Algemene Centrale (beroepsfederatie aangesloten bij het ABVV, die o.a. de arbeiders in de petrochemische nijverheid van de Haven van Antwerpen vertegenwoordigt) (**stukken onder 9**).

Op 21 juni 2016 vindt een vergadering plaats met vakbondsafgevaardigden van de bedrijven aan de Scheldelaan, waar effectief wordt beslist om stakingspiketten op te zetten op vier plaatsen. Er wordt tevens benadrukt dat er overall moet worden gezorgd voor veilige situaties en verkeerscirculatie, dit wil zeggen dat het verkeer niet geblokkeerd wordt maar rechtsomkeer kan maken en dat vrije baan dient te worden gegeven aan de hulpdiensten. Op de foto's in het strafdossier is ten andere te merken dat op de kruispunten telkens de mogelijkheid bestaat om terug te keren, hetgeen vele chauffeurs ook doen.

In de daarop volgende dagen worden de verschillende bedrijfsdirecties door de afgevaardigden verwittigd dat er vanaf 4 u piketten zullen staan op de Scheldelaan.

Op 23 juni 2016 ontvangt eerste concluant een oproep om 11u09 op voice mail met de vraag naar meer info over de actie in de haven en de melding dat men hem later zou opbellen. Hij hoort die dag niets meer van de politie tot om 4u de volgende ochtend.

II.2.2 Het verloop van de actie zelf op 24 juni 2016

Op 24 juni 2016 is eerste conluant om 4u aanwezig aan het stakingspiket op de Scheldelaan ter hoogte van de Tijsmanstunnel.

Omstreeks 5u meldt eerste conluant aan de politie dat de actie plaatsvindt op vier plaatsen in de Haven van Antwerpen. Alles is rustig en de op 21 juni jl. gemaakte afspraken worden nageleefd. Enkele chauffeurs verkiezen echter om geen gebruik te maken van de mogelijkheid om rechtsomkeer te maken via de vrijgehouden baanvakken maar te wachten, hetgeen vanzelfsprekend tot filevorming aanleiding geeft. Even later rijden een politiewagen en combi het stakingspiket voorbij zonder te stoppen.

Eerste conluant verplaatst zich naar het piket aan de Scheldelaan-Oosterweelsteenweg omstreeks 5u45. Ook daar is alles rustig. In het strafdossier wordt vermeld dat de vroege ploeg van BASF het stakingspiket mocht passeren (**p. 26 strafdossier**).

Iets na 6u worden de manifestanten plots geconfronteerd met een politiecordon dat vanaf de Oosterweelbrug richting Scheldelaan marcheert, wapenstok in aanslag, begeleid door een sproeiwagen (**stuk 11, foto 1**). In tegenstelling tot het verleden gaat het niet om de Havenpolitie, doch wel om de lokale politie.

De commandant van het cordon (die zich niet bekendmaakt) vraagt eerste conluant om de rijweg te verlaten. Deze zorgt dat het verkeer veilig en eenvoudig kan terugkeren maar zegt dat de stakers de rijweg niet kunnen verlaten vermits dit een aangekondigde syndicale actie betreft. De commandant antwoordt dat dan "gepaste maatregelen zullen getroffen worden". Het cordon rukt op, wapenstok in aanslag (**stuk 11, foto 2**). De sproeiwagen spuit richting de militanten en het vuur. Eerste conluant geeft daarop opdracht aan de militanten om de rijweg vrij te maken en wil onderhandelen met de politiecommandant die geen gehoor geeft aan zijn vraag. Eerste conluant probeert de wachtende chauffeurs alsnog mondeling te overtuigen om rechtsomkeer te maken. Als hij zich even later op de middenberm bevindt (rond 6u20), wordt hij aangewezen door de commandant en door enkele agenten in burger in de wagen getrokken en geboeid weggevoerd. Eerste conluant wordt afgevoerd en blijft zelf rustig en gebruikt op geen enkel ogenblik geweld, zoals ook uit het strafdossier blijkt.

Even later wordt ook tweede conluant in de celwagen gestoken.

Concluanten worden geïnformeerd dat ze administratief zijn aangehouden en moeten enkele uren in de "amigo" doorbrengen, omstreeks 12 u worden ze vrijgelaten nadat er foto's en vingerafdrukken zijn genomen.

II.2.3. De gewijzigde houding van de bestuurlijke en gerechtelijke overheid op 24 juni 2016

De gewijzigde houding van de bestuurlijke en gerechtelijke overheid in de regio Antwerpen

De actie op 24 juni 2016 verschilde in niets van die van de vorige jaren. Het ging om een proportionele en redelijke uitoefening van fundamentele rechten, zoals voorheen.

Nochtans zijn de bestuurlijke overheid (in eerste instantie) en de gerechtelijke overheid (in tweede instantie) wel volledig van opstelling veranderd:

- waar er in het verleden bij identieke acties in onderling overleg een evenwicht werd nagestreefd tussen de uitoefening van fundamentele *rechten* en de *belangen* van andere personen, kozen de politiediensten er deze keer voor om meteen de confrontatie aan te gaan met de demonstranten;
- waar in het verleden bij identieke acties nooit werd vervolgd op grond van artikel 406 Sw., gebeurde dit nu wel;

In casu was het de bestuurlijke overheid, met name de burgemeester die voorafgaand aan de actie verklaarde dat “een blokkade” niet zou worden getolereerd.

Dit standpunt van de burgemeester werd door de politieagenten ook nog eens herhaald tijdens de actie zelf (navolgend PV 11.08.2016, p. 26).

Hieruit blijkt duidelijk dat het niet zozeer ging om de vorm die zo’n blokkade zou aannemen (de burgemeester sprak niet specifiek over het blokkeren van de openbare weg), doch wel om het feit op zich dat de economische activiteit in de Haven van Antwerpen zou worden gehinderd. Een dergelijk optreden raakt evenwel aan de uitoefening van het stakingsrecht (zie verder).

Dit plots gewijzigd en radicaal verschillend uitgangspunt van de burgemeester zorgde ook voor een veel feller optreden van de politiediensten. In plaats van, zoals in het verleden, de dialoog aan te gaan in lijn met artikel 1 van de Wet op het Politieambt³, werd onmiddellijk “*het peloton in ontplooiende formatie*” ingezet, met gevechtsschild, wapenstok en het waterkanon (navolgend PV 11.08.2016, p. 25).

Achteraf zou de burgemeester op ATV bovendien verklaren dat hij optrad omdat de actie gevoerd werd door een “kleine groep, met mensen van buitenaf”. Als alle werknemers eraan zouden deelnemen, zou hij niet optreden (zie video ATV).

Niet alleen was deze verklaring niet correct (de deelnemers aan het stakingspiket waren werknemers uit het havengebied), het moge duidelijk zijn dat waar het op 24 juni 2016 vanwege de bestuurlijke overheid werkelijk om ging, het beletten van de uitoefening van fundamentele rechten was. Dit uitgangspunt drijft ook de huidige strafvervolgning.

Enkele getuigen bevestigen het relaas van de gebeurtenissen en de andere houding van de bestuurlijke overheid (**stukken 6-8**).

Voorheen werd er tijdens alle voorgaande (interprofessionele) stakingen immers op een gelijkaardige wijze actie gevoerd zonder dat dit enig probleem opleverde (zie hoger). Al die jaren werd nooit geverbaliseerd met het oog op toepassing van art. 406 Sw. Heeft het openbaar ministerie zich laten beïnvloeden door de bestuurlijke overheid?

Een bijzonder interessant document in dit verband is het kantschrift van het O.M. dd. 25.11.2016. Onmiddellijk na het uitbrengen hiervan kregen concluanten vanwege de politiediensten immers telefonisch te horen dat “*de procureur niet tevreden was met hun antwoorden uit het oorspronkelijk verhoor en ze dus opnieuw moesten worden verhoord*”.

De vragen die het O.M. in het kantschrift oplijstte, waren geen vragen die toelieten duidelijkheid te verschaffen over de toepassing van artikel 406 Sw., doch hadden een sterk politiek karakter. Deze vragen luiden o.a. “*waren er geen andere manieren om actie te voeren (bv. van op het voetpad pamfletten uitdelen)*”?

---

^{3 3} “*Bij het vervullen van hun opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie, waken de politiediensten over de naleving en dragen zij bij tot de bescherming van de individuele rechten en vrijheden, evenals tot de democratische ontwikkeling van de maatschappij*”.

Deze gewijzigde opstelling van het openbaar ministerie kan alleen worden verklaard door een andere finaliteit van de strafvordering (zie verder).

De houding van de bestuurlijke en gerechtelijke overheid in andere regio's

Aangezien het een nationale en interprofessionele staking betrof, werden ook in andere steden acties gevoerd.

Bij wijze van voorbeeld kan de actie op de R4 (Kennedylaan) te Gent worden vermeld. Het gaat hier immers eveneens om een toegangsweg naar bedrijven zoals Volvo en Arcelor Mittal. Welnu, er werden met de politie afspraken gemaakt. Zowel door de deelnemers als door de politie werd op een volwassen manier omgesprongen met de uitoefening van de grondrechten. Er werd niet geverbaliseerd voor artikel 406 Sw.

III. VERLOOP VAN HET OPSPORINGSONDERZOEK

Het aanvankelijk proces-verbaal dateert van 24 juni 2016 en droeg als nummer AN.54.LB77320/2016.

Dit proces-verbaal werd opgesteld door leden van de mobiele eenheid van de lokale politie (politiezone Antwerpen, DRF-Regio Noord, sectie ME) die op die dag de vaststellingen deden.

Dit proces-verbaal stelde dat Bruno Verlaeckt *"niet wilde ingaan op de vraag van de politiediensten om ogenblikkelijk te stoppen met het ophitsen van de menigte aanwezig bij het stakingspiket."*

Concluanten werden vervolgens in de hoedanigheid van 'demonstrant' bestuurlijk aangehouden. Een fouille op hun kledij en op het lichaam waren negatief.

Het aanvankelijk proces-verbaal van 24 juni 2016 bevatte alleen de vaststelling dat eerste concluant *"de menigte aanwezig bij het stakingspiket zou opgehitst hebben"*, en dat tweede concluant *"door de info werd aangewezen als aanstoker van blijvende onlusten bij het stakingspiket"*. Het aanvankelijke pv bevat geen enkele andere concrete materiële handeling die concluanten gesteld zouden hebben en waarbij zij het verkeer kwaadwillig zouden belemmerd hebben.

Concluanten werden op 4 juli 2016 verhoord over het misdrijf *"kwaadwillige belemmering van het verkeer"*.

Concluanten betwistten het aan hen ten laste gelegde misdrijf. Eerste concluant stelde: *"Ik had geen kwaadwillige bedoelingen. Ik was aanwezig om de veiligheid van de manifestanten en de weggebruikers te bewaken."* Tweede concluant poneerde: *"Ik was aanwezig op de stakingsactie, wat mijn recht is. Ik heb op geen enkele manier kwaadwillige intenties gehad."*

Tijdens het opsporingsonderzoek werden geen actievoerders, manifestanten of vakbondsleden verhoord die op 24 juni 2016 aan de stakingsactie deelnamen. Ook geen enkele weggebruiker, omstaander of rechtstreeks belanghebbende werd verhoord.

Al evenmin werd van enige schade, in welke vorm ook (vertraging van het verkeer, diensten die in en rond de haven hinder van de stakingsactie zouden ondervonden hebben) melding gemaakt.

Pas veel later, namelijk op 11 augustus 2016, werd op de gebeurtenissen van 24 juni 2016 teruggekomen, en dit klaarblijkelijk ingevolge een kantschrift van 30 juni 2016 vanwege de procureur des Konings (een kantschrift dat niet aan het strafdossier werd gevoegd).

Op 11 augustus 2016 werd er door andere politiemensen dan deze die het aanvankelijk proces-verbaal opstelden, een overzicht gegeven van de acties van de havenarbeiders en van de vakbonden.

In dit proces-verbaal werd voortdurend over "*manifestanten*" gesproken, zonder dat deze groep mensen werd geïdentificeerd.

Over eerste conluant werd enkel gesteld dat er met hem een telefoongesprek had plaatsgevonden waarbij de lijn werd verbroken en dat vanwege de ploeg INFO (niet nader geïdentificeerd) zou vernomen geweest zijn "*dat conluant chauffeurs zeer luidruchtig en agressief zou hebben aangesproken en dat hij medemanifestanten steeds opnieuw op de rijbaan plaatste teneinde het verkeer tegen te houden*".

In welke precieze omstandigheden dit gebeurde, wat eerste conluant precies zou gedaan hebben ten aanzien van welke medemanifestanten, blijft onbesproken. Evenmin weet de lezer wie van de dienst INFO deze vaststellingen zou hebben gedaan, waardoor conluanten niet in de mogelijkheid verkeerden om deze persoon van de dienst "INFO" als getuige op te roepen en vervolgens te bevragen.

Er wordt verder enkel vermeld dat "*sommige bestuurders lichtjes geagiteerd waren door het lange wachten*".

In datzelfde proces-verbaal werd er ook gesteld dat er "*buiten verbale agressie er geen fysieke weerstand was vanwege de manifestanten*".

Al evenmin worden in dit navolgend proces-verbaal nog andere mensen verhoord.

De fotografische opnames, gevoegd bij dit navolgend proces-verbaal gaven geen enkele actie weer die conluanten zouden hebben ondernomen of die zouden kunnen wijzen op enige kwaadwillige belemmering van het verkeer.

Tevens gaf dit nieuwe proces-verbaal aan dat alle blokkades omstreeks 9.30u reeds waren opgeheven.

Van enig concreet en ernstig incident of schadegeval kon ook in dit proces-verbaal geen melding worden gemaakt.

Geen verdere onderzoekverrichtingen werden gesteld. Het straf dossier bleek vervolgens gedurende 1 jaar zoek te zijn, waarbij dan maar gevraagd werd om het dossier weder samen te stellen (zie kantschrift procureur des Konings *de dato* 3 oktober 2017).

Hoe de verbalisanten dit konden doen, werd niet verduidelijkt.

Het opsporingsonderzoek bevatte bijgevolg slechts twee processen-verbaal, één aanvankelijk en één navolgend, en twee korte verhoren van elk van de conluanten.

Toch duurde het tot medio maart 2018 alvorens conluanten werden opgeroepen om zich te verdedigen tegen de strafvervolgning.

IV. ONONTVANKELIJKHEID VAN DE STRAFVORDERING

IV.1. Wegens het teloorgaan van nuttig bewijs (artikel 6 EVRM)

De feiten die ter beoordeling liggen dateren van 24 juni 2016.

Concluanten kregen voor het eerst kennis op 13 resp. 16 maart 2018 van een vervolging lastens hen, en dit via een rechtstreekse dagvaarding.

Concluanten stellen thans vast dat er geen getuigen à decharge werden verhoord, te weten de beweerde manifestanten die effectief door concluanten zouden zijn aangezet tot het kwaadwillig belemmeren van het verkeer.

Deze manifestanten hadden een getuigenis kunnen afleggen en al of niet kunnen bevestigen of concluanten de bedoeling hadden het verkeer te belemmeren of, zoals eerste concluant op 4 juli 2016 verklaarde, de loutere bedoeling had de veiligheid van de manifestanten en de weggebruikers te bewaken.

De mogelijkheid om deze manifestanten als getuigen te laten horen is door de verstreken tijd niet meer echt reëel.

De verstreken tijd - die enkel en alleen aan de vervolgende overheid is te wijten (slechts 2 processen-verbaal en het dossier dat gedurende meer dan 1 jaar zoekt raakte) - is onredelijk en schaadt concluanten in hun rechten zoals gewaarborgd door artikel 6 EVRM, te weten de afhandeling te bekomen van een zaak binnen een redelijke termijn.

De rechtspraak van het Europees Hof is op dit punt heel duidelijk en stelt dat een onverantwoorde vertraging effectief de onontvankelijkheid van de strafvordering met zich mee kan brengen, als deze overschrijding de bewijsmogelijkheden van de verdachte aantast (arrest EHRM *De Clercq tegen België* -de Beaulieu-zaak, *de dato* 25 september 2007).

Ook is in de nationale rechtspraak het desbetreffende principe heel duidelijk: "*Wanneer door het verstrijken van de redelijke termijn bewijzen zijn verloren gegaan, waardoor de rechter niet meer kan beslissen of de feiten zijn bewezen, moet de verdachte worden vrijgesproken*" (Cass. 22 oktober 1986, A. 86-87, 117; en Cass. 28 maart 2012 Pas. 2012, bladzijde 700 met conclusie van D. Vandermeersch)."

IV.2. Wegens niet-nastreven van de finaliteit van het strafonderzoek

Voorheen werd er tijdens alle voorgaande (interprofessionele) stakingen op een gelijkaardige wijze actie gevoerd zonder dat dit enig probleem opleverde. Telkens werd er in overleg met de politie een praktische oplossing gezocht, waarbij in eerste instantie de fundamentele rechten op vrije meningsuiting en collectieve actie konden worden uitgeoefend, en daarnaast oog was voor de belangen en veiligheid van anderen. Zo werden in de bedrijven in overleg tussen werkgever en vakbonden telkens vastgelegd welke personen tot de "veiligheidsploegen" behoren, zodat ze vlot doorgang kregen. Tevens werd de actie in tijd beperkt, zodat erna de economische activiteiten konden hernemen.

De strafvordering bestaat erin om de toepassing van de strafwet te vorderen. Zoals art. 28quater Sv. voorschrijft, wordt de strafvordering uitgeoefend door het openbaar ministerie. Het OM heeft daarbij een opportuniteitsbeoordeling. Hoewel de beoordeling in handen van het OM ligt, kan deze echter niet willekeurig zijn, zoals werd bevestigd door het Hof van Cassatie in haar arrest dd. 15.02.2000 (Cass. 15 februari 2000, *T.Strafr.* 2000, 122-125, noot T. VANDER BEKEN).

Door voor het eerst over te gaan tot vervolging op basis van art. 406 Sw is er sprake van willekeur en afwending van het strafonderzoek van zijn finaliteit. Het opzet is niet het straffen van bepaalde personen dan wel het inperken van de stakings- en activiteit.

V. HET MISDRIJF "KWAADWILLIGE BELEMNERING VAN HET VERKEER"

Uit de geding inleidende dagvaarding blijkt dat beide conluanten voor exact dezelfde feiten worden vervolgd, met name door bij wijze van vakbondsactie, het organiseren van en deelname aan een niet-toegelaten wegblokkades op de grote toegangswegen tot de Antwerpse haven, met name door voertuigen en obstakels dwars over de weg op te stellen en voorwerpen zoals autobanden in brand te steken op de rijbaan, en door, na ontruiming door de politie, herhaaldelijk opnieuw de rijbaan op te lopen om voertuigen tegen te houden en te hinderen.

Uit de gebruikte bewoordingen (o.a. vakbondsactie) en de vermeldde gedragingen blijkt duidelijk dat de vakbondsactie in zijn geheel wordt bedoeld. De actie op 24 juni 2016 was inderdaad een collectieve actie van een groep vakbondsmilitanten. De vermeende gedragingen van deze groep kunnen niet in hun geheel aan conluanten ten laste worden gelegd. Zij dragen bovendien geen strafrechtelijke verantwoordelijkheid voor de vakbondsactie.

V.1. Het openbaar ministerie bewijst niet afdoende dat conluanten een materiële handeling stelden die kan beschouwd worden als een handeling die ofwel een aanslag uitmaakt op de verkeerswegen, ofwel het verkeer met of het gebruik van vervoermiddelen gevaarlijk kan maken of ongevallen kan veroorzaken bij het gebruik van of het verkeer met de vervoermiddelen.

Het openbaar ministerie levert in de verste verte geen overtuigend bewijs ten aanzien van conluanten, laat staan hun persoonlijk aandeel.

V.1.1. De strafvervolgning moet als doel hebben om individueel toerekenbare inbreuken op de Strafwet te sanctioneren.

Het Hof van Cassatie verduidelijkte in zijn arrest dd. 23.05.2012 het algemeen beginsel van het persoonsgebonden karakter van straffen en het belang van persoonlijke gedragingen (eigen onderlijning): *"Krachtens het algemeen rechtsbeginsel van het persoonsgebonden karakter van de straffen mag de straf alleen de dader van het misdrijf treffen, zodat de rechter die een beklaagde veroordeelt uitdrukkelijk dient te vermelden dat deze het hem tenlastegelegde feit heeft gepleegd; de verwijzing naar het gedrag van beide beklaagden kan niet worden aangemerkt als een maatstaf die de vereiste persoonsgebondenheid mist wanneer die gedragingen alleen bekeken worden vanuit het oogpunt van het aandeel dat iedere dader persoonlijk in de gepleegde feiten heeft gehad"*⁴

Bij de toepassing van artikel 406 Sw. werd aan de vereiste van het persoonsgebonden karakter van de straffen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers een bijzonder belangrijke draagwijdte gegeven, juist om te vermijden dat de strafwet op dit punt te extensief zou worden geïnterpreteerd (zie hierna).

V.1.2. In dit dossier wordt het persoonlijk aandeel van conluanten niet duidelijk omschreven. In casu betrof het immers een vakbondsactie, die collectief werd gevoerd. De vaststellingen door de politiediensten zijn ook in die zin gebeurd.

Conluanten wensen de volgende elementen ter staving naar voren te brengen:

- de oorspronkelijke Pv's op de dag van de feiten blinken uit in beknoptheid en vaagheid.

Ten aanzien van VERLAECKT (p.5 straf dossier) vermeldt INP GOETINCK als “vaststellingen” enkel “Gezien VERLAECKT Bruno op het kruispunt Scheldelaan-Oosterwijlsesteenweg omstreeks 6.20 uur niet wil ingaan op de vraag van de politiediensten om ogenblikkelijk te stoppen met het ophitsen van de menigte aanwezig bij het stakingspiket”.

Ten aanzien van DEVOGHT Tom (p. 38 straf dossier) vermeldt INP DEPUYDT “betrokkene wordt aangewezen door info als zijnde een aanstoker van blijvende onlusten bij het stakerspiket” (p.4 straf dossier).

Het “ophitsen van de menigte” (niet nader omschreven) is geen inbreuk op de Strafwet. Uit wat de onlusten zouden bestaan of de rol van aanstoker, tasten concludanten eveneens in het duister.

-vervolgens komt pas na een (niet gevoegd) kantschrift van het O.M. anderhalve maand later een navolgend PV tot stand. De “vaststellingen” zoals opgenomen in het navolgend PV zijn uiteraard achteraf toegevoegd. Dit blijkt ook uit de volgende vermelding in het navolgend PV: ‘kennisname van het feit door politie via vastgesteld op 11.08.2016 om 13:00 uur’ (zie p. 28 straf dossier) Dit PV (van 11.08.2016) is opgesteld door twee andere politieagenten dan de oorspronkelijke vaststellers, zijnde HINP LUCAS en CP CALLENAERE.

Het PV begint weliswaar met “Volgens onze vaststellingen (...)” (pagina 28), maar op pagina 24 lezen we m.b.t. eerste concludant “Vernemen van onze ploeg Info, dat de achteraf als VERLAECKT Bruno geïdentificeerde persoon, de confrontatie aangaat met de wachtende chauffeurs en ze aanspreekt op een zeer luidruchtige en agressieve manier”

Ten aanzien van DEVOGHT Tom (p.38 straf dossier) wordt niets meer vermeld dan “(achteraftom 6u30 werd uiteindelijk nog een andere manifestant, dewelke blijkbaar ook steeds opnieuw op de rijbaan kwam staan en de anderen hiertoe aanmaande, op aangeven van de Infoploeg door de AE opgepakt ” (p.24 straf dossier).

Hieruit blijkt dat HINP LUCAS en CP CALLENAERE geen relaas doen van persoonlijke waarnemingen, doch zich steunen op indirecte bronnen.⁵

Dit heeft een impact op de bewijswaarde. Zelfs bij een PV met bijzondere bewijswaarde geldt deze bewijswaarde enkel voor de persoonlijk door de opsteller binnen de perken van zijn bevoegdheidsopdracht gedane zintuiglijke vaststellingen betreffende de bestanddelen van het misdrijf en de ermee verbonden omstandigheden. Uit het straf dossier blijkt geenszins dat dhr. LUCAS en dhr. CALLENAERE aanwezig waren bij de actie op 24.06.2016.

-Uit de vragen in het navolgend PV, blijkt duidelijk dat telkens de situatie van de gehele groep van vakbondsmilitanten wordt omschreven.

Waarom twee personen dan vervolgd worden is niet duidelijk.

V.1.3. Besluit: het materieel en moreel element van het misdrijf zijn niet bewezen in hoofde van beide beklaagden.

Het misdrijf kwaadwillige belemmering van het verkeer vereist twee componenten:

Eenzijds moet er een **aanslag zijn begaan op de verkeerswegen** en daarnaast moet de betrokkene dit **op een kwaadwillige manier** hebben gedaan.

---

⁵ In de oorspronkelijk PV's wordt overigens CP VAN CLEEMPUT vermeld als bevoegde commissaris (vervolg aan aanvankelijk PV AN.54.LB.077320/2016, p.1 resp. PV AN.54.LB.077292/2016, p.2).

Concluanten stellen heel nadrukkelijk dat zij de gewraakte materiele handeling, in personam, nooit gesteld hebben.

Wel integendeel, eerste concluant heeft als regionaal vakbondsvoorzitter van de regio Antwerpen steeds de veiligheid van eenieder voor ogen gehad.

Het strafdossier, en al zeker niet het aanvankelijk proces-verbaal met de vaststellingen van de aanwezige mobiele eenheden van de lokale politie Antwerpen, bewijzen geenszins dat eerste concluant enige strafbare handeling, zoals vereist art. 406 Sw, zou gesteld hebben.

Men heeft enkel in dit aanvankelijk proces-verbaal gesteld dat concluant de menigte zou hebben opgehitst, maar geenszins dat hij als dusdanig een handeling zou hebben gesteld die gevisieerd wordt door artikel 406 lid 1. Hetzelfde geldt voor tweede beklagde.

Concluanten hadden beslist geen kwaadwillige intenties, zoals vereist door de wet.

Eerste concluant was aanwezig als leider van de manifestanten. Hij beoogde een vakbondsactie die hij voorafgaandelijk had aangekondigd. Hij wou op een vredelievende, doch duidelijke wijze, uiting geven aan de syndicale eisen van zijn vakbond.

De bedoeling van eerste concluant met deze actie had niet tot doel het verkeer te belemmeren, doch bestond erin om de verzuchtingen van de leden op een krachtige wijze kenbaar te maken.

De actie beperkte zich bovendien enkel en alleen tot het havengebied, waarbij er werd op toegezien dat geen scholen of openbare diensten enige hinder zouden ondervinden.

Over wat precies met "*het kwaadwillig opzet*" uit artikel 406 diende verstaan, heeft de kamer der volksvertegenwoordigers zich gebogen en dit op 23 juni 1997.

Zie bulletin nummer B75 - schriftelijke vragen en antwoorden nummer 0495:

*"Vraag 1: Was het de bedoeling van de wetgever deze acties strafbaar te stellen, rekening houdend met de parlementaire voorbereidende werken, waarin uitdrukkelijk wordt vermeld dat het niet de bedoeling was om stakerspiketten door middel van artikel 406 van het Strafwetboek te viseren?
Vraag 2: Kan artikel 406 van het Strafwetboek gebruikt worden om protest als dusdanig en uitingen daarvan strafbaar te stellen?
Antwoord 1 en antwoord 2: Ik heb de eer het geacht lid mee te delen **dat het inderdaad niet de bedoeling was van de wetgever om artikel 406 van het Strafwetboek te raken aan het stakingsrecht of de vrije uitoefening ervan.**"*

Zie bulletin nummer B009 – schriftelijke vragen en antwoorden nummer 0120 de dato 28 december 2015:

*"Vraag 1: Is artikel 406 van het Strafwetboek toepasselijk op stakersposten?
Vraag 2: Wat was de intentie van de wetgever op dat vlak?
Antwoord 1 en antwoord 2: Het is niet de opzet van de wet om de normale uitoefening te verbieden van het stakingsrecht en manifestaties, waarbij het mogelijk is dat het verkeer op een bepaald tijdstip geblokkeerd wordt op een normale, vrijwillige, maar niet kwaadwillige manier, door groepen demonstranten die zich op de openbare weg bevinden. De toenmalige parlementaire debatten spreken voor zich in dit verband. Om een te ruime toepassing van het misdrijf van belemmering van het verkeer te voorkomen, heeft de wetgever in het tweede lid van artikel 406 van het Strafwetboek*

de bijkomende voorwaarde toegevoegd van het gebruik van 'voorwerpen' die met of voor het gebruik van vervoermiddelen een belemmering uitmaken.

Het beginsel van het persoonlijk karakter moet zorgvuldig worden nageleefd bij de toepassing van de sanctie. Er moet worden bewezen dat de beklaagde het verkeer persoonlijk heeft belemmerd en niet een lid van een vakbeweging of van demonstranten. De toepassing van artikel 406 van het Strafwetboek mag het stakingsrecht niet schaden, een recht dat België internationaal erkent sinds de instemming met het Europees Sociaal Handvest door de wet van 11 juli 1990." (accentuering door concludanten)

De wetgever was zich terdege bewust van het gevaar van een extensieve draagwijdte van artikel 406 Sw.

Vandaar verduidelijkte hij in de Parlementaire Voorbereiding bij de wijziging van artikel 406 Sw. in 1961 (*Parl.St. Kamer 61-62, 424/2*):

«De regering verklaart op de meest uitdrukkelijke wijze noch aan het stakingsrecht noch aan de vrije uitoefening van dit recht te willen raken.»
«Het lijkt niet aangewezen passieve betogingen te beteugelen, zoals degene, waarbij pacifistische betogers op de openbare weg gaan neerzitten.»
«Dit is niet het geval voor diegenen die deel uitmaken van een stakingspost of deelnemen aan een betoging, zelfs wanneer die verboden is (...).»

Hieruit blijkt duidelijk dat de regering een potentieel conflict tussen de uitoefening van dit fundamenteel recht en de strafwet mogelijk achtte. Hieruit blijkt tevens dat de regering onder het stakingsrecht en de vrije uitoefening hiervan ook acties op de openbare weg begreep, aangezien er anders van een conflict geen sprake kan zijn.

Deze interpretatie van het stakingsrecht ligt ook in de lijn van de interpretatie van alle internationale verdragen, die de uitoefening van het stakingsrecht garanderen: het IVESCR, het ESH en het EVRM.

Indien in 1960 artikel 406 Sw. niet kon worden ingezet tegen personen die hun stakingsrecht uitoefenden, hoeveel meer waar is dit zestig jaar later?

Het is immers pas sinds 1990 dat België het Europees Sociaal Handvest ratificeerde, hetgeen in de rechtspraak en doctrine wordt beschouwd als de Belgische bron van het stakingsrecht wegens de directe werking van artikel 6 § 4.

De Belgische regering erkent zelf ook expliciet dat stakingspiketten deel uitmaken van het recht op collectieve actie: *“Het Koninkrijk België erkent dat de collectieve actie verder gaat dan alleen het neerleggen van werk, en ook vreedzame stakingspiketten en vrijheid van meningsuiting inhoudt (bijvoorbeeld in pamfletten). Deze twee laatste elementen van de syndicale vrijheid zijn zelfs uitdrukkelijk gegarandeerd in respectievelijk artikels 26 en 19 van de Grondwet.”* (zie Memorie van de Belgische regering in het kader van de door de drie vakbonden (met het Europees Vakverbond) bij het Europees Comité van de sociale rechten ingediende collectieve klacht, www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/complaints/CC59casedoc3_en.pdf)

Er werd tijdens het opsporingsonderzoek op geen enkele wijze gepeild naar deze gerechtvaardigde betrachtingen in hoofde van concludanten.

Het kwaadwillig opzet vereist volgens de wet was niet aanwezig.

V.1.4. Er wordt niet aannemelijk gemaakt of concludanten dader dan wel mededader zijn

Art 66 Sw.: In zijn conclusie spreekt het OM naast rechtstreeks daderschap o.a. ook over essentiële bijstand (art. 66 2^e par.) en aanzetten tot met o.a. woorden (art. 66, 4^e par).

Vooreerst voert het OM niet aan op welke paragraaf hij zich beroept.

Artikel 66 Sw. luidt als volgt:

*'Als daders van een misdaad of een wanbedrijf worden gestraft :
Zij die de misdaad of het wanbedrijf hebben uitgevoerd of aan de uitvoering rechtstreeks hebben meegewerkt;
Zij die door enige daad tot de uitvoering zodanige hulp hebben verleend dat de misdaad of het wanbedrijf zonder hun bijstand niet had kunnen worden gepleegd;
Zij die, door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arglistigheden, de misdaad of het wanbedrijf rechtstreeks hebben uitgelokt;
Zij die, het zij door woorden in openbare bijeenkomsten of plaatsen gesproken, hetzij door enigerlei geschrift, drukwerk, prent of zinnebeeld, aangeplakt, rondgedeeld of verkocht, te koop geboden of openlijk tentoongesteld, het plegen van het feit rechtstreeks hebben uitgelokt, onverminderd de straffen die bij de wet bepaald zijn tegen daders van aanzetting tot misdaden of wanbedrijven, zelfs voor het geval dat die aanzetting zonder gevolg is gebleven.'*

Zoals gezegd is het persoonlijk aandeel van Verlaeckt en Devoght bij het belemmeren van het verkeer niet bewezen. Het O.M. maakt dit nog steeds niet concreet.

I.v.m. Devoght: hij zou zich actief verzetten tegen de ontruiming. Zeer onduidelijk wat dit dan precies inhoudt. Als dit betekent dat hij zich heeft onthouden van het actief helpen aan het vrijmaken van de weg, kan dit bezwaarlijk als mededaderschap worden beschouwd. Het Hof van cassatie stelt in elk geval dat een daad van onthouding niet als een deelneming kan worden beschouwd (tenzij het gekwalificeerde onthouding is) (zie ook arrest hof van beroep Brussel 22.05.2002, punt 8.8)

Over Verlaeckt wordt gesteld dat hij de leider was en zou actief hebben tegengewerkt en ook anderen hebben aangezet om dit te doen.

A. DE NAUW stelt dat er van aanzetting van een strafbaar feit enkel sprake kan zijn wanneer de aanzetter het misdadig voornemen of de criminele wil heeft doen ontstaan. Van dat laatste is er in elk geval geen sprake.

In elk geval staat in art. 66 par. 3 en 4 'rechtstreeks hebben uitgelokt'. Er dient dus een oorzakelijk verband te zijn met een misdrijf (zie ook arrest hof van beroep Brussel 22.05.2002, punt 8.5)

In dat laatste arrest wordt hieraan toegevoegd dat de derde als het ware een 'instrument' wordt van de aanzetter (zie punt 3.2 arrest).

Het is niet, alleszins niet bewezen, dat Verlaeckt zelf dit voornemen om enig misdrijf te plegen heeft doen ontstaan of in die mate heeft aangezet.

Concludanten zouden daarnaast beiden met concrete gedragingen (niet verduidelijkt welke gedragingen precies) hebben bijgedragen tot de kwaadwillige belemmering van het verkeer. Volgens art. 66, 2^e par. is 'een bijdrage' niet genoeg. Het moet gaan om een noodzakelijke bijdrage, die van aard is dat zonder deze

bijstand het misdrijf niet had kunnen worden gepleegd. Dit wordt in de besluiten van het OM echter niet aangetoond.

Zoals voor elke strafrechtelijke norm geldt, moeten deze deelnemingsvormen strikt geïnterpreteerd worden.

VI. ARTIKEL 10 EN 11 VAN HET EUROPEES VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS WAARBORGEN DE VRIJHEID VAN EXPRESSIE EN HET RECHT OP BETOGING. VOOR ZOVER ARTIKEL 406 SW EEN WETTELIJKE BASIS ZOU KUNNEN VORMEN VOOR EEN BEPERKING OP HET RECHT TOT STAKEN ZOALS GEWAARBORGD DOOR DE ART. 10 EN 11 VAN HET E.V.R.M., QUOD NON, DAN IS DE VAKBONDSACTIE VAN 24 JUNI 2016 NIET VAN AARD OM EEN BESTRAFFING OP TE LOPEN, GELET OP DE WANVERHOUDING TUSSEN DE AARD VAN DE SYNDICALE ACTIE ENERZIJS EN DE STRAFBAARSTELLING ANDERZIJS.

De vrijheidsrechten uit de artikelen 10 en 11 van het EVRM zijn slechts aan inperking of limitering onderworpen, wanneer dit noodzakelijk is in een democratische samenleving en wanneer de openbare veiligheid in het gedrang wordt gebracht en er een disproportionaliteit bestaat tussen de actie enerzijds en de gevaren anderzijds.

Het is duidelijk dat in voorliggende zaak de actie van de manifestanten er één was die kan gecatalogeerd worden als een normale vakbondsactie, van korte duur, zonder enig incident of schade, waarbij er geen sprake was van een reële gevaarsituatie en waarbij er al zeker niet werd getracht om op delictuele wijze ruchtbaarheid te geven aan bepaalde ideeën.

De geding inleidende dagvaarding vermeldt ondubbelzinnig dat bepaalde gebeurtenissen hebben plaatsgevonden bij wijze van vakbondsactie.

Stakingspiketten en betogingen worden uitgesloten uit het toepassingsgebied van art. 406 Sw. De feiten kaderden duidelijk in een vakbondsactie. Het strafbaar en wederrechtelijk karakter is derhalve afwezig. (Zie hoger)

Een vervolging op basis van art. 406 Sw is dan ook disproportioneel. Bovendien is een dergelijke vervolging niet noodzakelijk in een democratische samenleving.

Het valt immers zeer erg op, zoals gezegd, dat het enkel in Antwerpen is dat het openbaar ministerie terzake vervolgt. De nationale actie, die nota bene dan nog enkel van de socialistische vakbond uitging, vond diezelfde dag ook plaats in diverse andere regio's. Daar werd op dezelfde vreedzame en pacifistische wijze betoogd. Nergens te lande werd evenwel overgegaan tot bestuurlijke aanhoudingen, laat staan tot een correctionele rechtstreekse vervolging.

Nergens anders dan in Antwerpen heeft ook de bestuurlijke overheid, in de persoon van de burgemeester van de stad Antwerpen, voorafgaand aan de actie verklaard dat een blokkade niet zou worden getolereerd. Dit hebben de auteurs van het navolgend pv d.d. 11 augustus 2016 ook zo bevestigd.

Verder manifesteerde menige vakbondsorganisatie reeds jaren op dezelfde wijze en werd dergelijke vorm van betogen geaccepteerd en de facto gelegitimeerd, zodat het in hoofde van conculanten -wiens beweerde misdadige intenties dienen beoordeeld- een verworven recht uitmaakte.

Verworven rechten kunnen gedefinieerd worden als rechten die iemand effectief verkregen heeft, met andere woorden wanneer krachtens objectief recht naar aanleiding van bepaalde rechtsfeiten of

rechtshandelingen subjectieve rechten van en plichten voor een rechtssubject zijn ontstaan (zie www.law.kuleuven.be/isr/onderzoek/sociaalrecht/verworvenrechten.html).

Concluanten vermogen tenslotte ook te verwijzen naar een eerdere uitspraak van het hof van beroep te Antwerpen (inzake Henckaerts tegen OM *de dato* 28 oktober 2004, **stuk 3**), waarbij er zelfs sprake was van een dodelijk verkeersongeval, maar waarin het hof de betrokkene vrijsprak voor de tenlastelegging "*kwaadwillig belemmering van het verkeer*" op basis van volgende overwegingen:

Dat verder dient vastgesteld dat het zeker niet het uiteindelijke opzet van de actievoerders was het verkeer te belemmeren; hun eigenlijke bedoeling was ruchtbaarheid geven aan de syndicale eisen;

(...)

Dat uiteraard de uitoefening van alle rechten, ook van de grondrechten, grenzen heeft; Dat in deze zaak niet blijkt dat de actie méér was dan een normale vakbondsactie, waarbij getracht werd op niet-delictueuze wijze ruchtbaarheid te geven aan bepaalde ideeën; Dat dit aspect zelfs niet onderzocht werd;

(...)

Overwegende derhalve: dat, samengevat, de vakbondsactie wellicht verkeershinder met zich bracht; dat echter niet blijkt dat het ging om een "kwaadwillige belemmering van het verkeer" en dat evenmin blijkt dat de fundamentele rechten van het individu op een grensoverschrijdende wijze werden uitgeoefend

VII. REPLIEK OP DE CONCLUSIE VAN HET OPENBAAR MINISTERIE

VII.1. Betreffende het teloorgaan van nuttig bewijs (artikel 6 EVRM)

Wat betreft de schending van artikel 6 EVRM wegens het teloorgaan van nuttig bewijs noteren concluanten dat het openbaar ministerie geen repliek geeft op de stelling van concluanten dat de redelijke termijn ter zake is overschreden. Dit vermag niet te verwonderen nu het dossier gedurende meer dan een jaar zoek raakte en de feiten van een ontroerende eenvoud waren die een dergelijk lang talmen om tot vervolging over te gaan ten gene deel kan rechtvaardigen.

Indien de onderzoekers en het openbaar ministerie een onpartijdig onderzoek hadden gevoerd, dan waren de medemanifestanten en weggebruikers verhoord geweest om na te gaan of aan de componenten van artikel 406 Sw. werd voldaan.

Het openbaar ministerie is op pagina 6/8 van de conclusies echter van mening dat concluanten maar zelf opgave hadden moeten doen van de mogelijke getuigen en verwijten concluanten thans het voorbrengen van drie schriftelijke verklaringen, die ze afdoen als gesolliciteerde verklaringen.

Dit gaat uiteraard niet op en schendt het vermoeden van onschuld verankerd in artikel 6 EVRM. Een verdachte moet helemaal niet meewerken of getuigen opgeven. Een verdachte mag totaal passief zijn en zich beroepen op zijn zwijgrecht. Hieruit mag geen enkele afleiding naar schuld toe worden gemaakt. Het komt uitsluitend de overheid toe om ten laste en ten onlaste te onderzoeken zonder dat dit moet gebeuren op instigatie van een partij. Dit is noch min noch meer een concrete toepassing van het vermoeden van onschuld.

Gezien er een absolute onzorgvuldigheid is geweest omtrent het niet-horen van betrokkenen (medemanifestanten en weggebruikers) en gezien de inmiddels verstreken tijd sinds de feiten (de overschrijding van de redelijke termijn staat vast en wordt niet tegengesproken), wordt wel degelijk de bewijsvoering geïmpacteerd.

VII.2. Betreffende het niet-nastreven van de finaliteit van het strafonderzoek

Wat betreft het niet-nastreven van de finaliteit van het strafonderzoek stelt het openbaar ministerie dat zij het algemeen belang dient door conculanten te vervolgen.

In casu staat vast dat één en dezelfde stakingsactie in verschillende arrondissementen door het openbaar ministerie - dat geacht wordt een en ondeelbaar te zijn - op een andere wijze wordt benaderd.

Daarbij komt zeer duidelijk naar voor dat de burgermeester van de stad Antwerpen het ABVV viseerde en de inzet van dergelijke disproportionele middelen nooit had gedaan indien andere vakbonden met inzet van dezelfde middelen aan de betrokken betoging hadden deelgenomen.

Dit is een puur willekeurige en politieke beslissing, die het openbaar ministerie heeft gevolgd en die zich in het desbetreffende kantschrift dd. 25.11.2016 ook heeft vertaald.

Tevens moet worden opgemerkt dat datzelfde openbaar ministerie in andere tijdsperiodes dezelfde acties heeft toegestaan waardoor men dit soort van stakingen organiseerde met het gerechtvaardigd vertrouwen dat zij de strafwet niet overtraden.

In het verleden zag het O.M. zeer geregeld af van vervolgingen op basis van artikel 406 Sw na betogingen en blokkades van bijvoorbeeld boeren of transporteurs. (Vr. en Antw. Senaat, 5 december 2000, nr. 2-26, 1240).

In dat verband kan ook worden verwezen naar een recente uitspraak van het Hof van Cassatie (Cass. 16 januari 2018 (P.17.0281.N), *Nullum Crimen* 2018, 218):

“De legaliteit van een strafbepaling vereist dat ze voldoende toegankelijk is en als dusdanig of in context met andere bepalingen gelezen, op voldoende precieze wijze de als strafbaar gestelde gedraging omschrijft zodat de draagwijdte ervan redelijk voorspelbaar is. Het gegeven dat de rechter over een zekere beoordelingsvrijheid beschikt, is als dusdanig niet strijdig met dat vereiste van redelijke voorspelbaarheid.

Aan het vereiste van de redelijke voorspelbaarheid is voldaan wanneer het voor de persoon op wie de strafbepaling toepasselijk is, mogelijk is om op grond van de strafbepaling de handelingen en verzuimen te kennen die zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid meebrengen. Daarbij dient onder meer rekening te worden gehouden met de interpretatie van de strafbepaling in het licht van de doelstellingen van de wetgever, de wetsgeschiedenis en de door de rechtspraak gegeven interpretatie van de strafbepaling.”

Gelet op de doelstelling van de wetgever, de wetgeschiedenis, de rechtspraak en de praktijk, was het absoluut onmogelijk te weten dat deze vakbondsactie enige strafrechtelijke aansprakelijkheid met zich mee kon brengen.

VII.3. Het openbaar ministerie geeft een onjuiste weergave van de feiten

Het relaas dat het openbaar ministerie geeft onder de titel “(II) De relevante feiten” spoort niet met de vaststellingen die de lokale politie deed in het aanvankelijk proces-verbaal van 24 juni 2016. Het openbaar ministerie beschrijft, meer bepaald, feitelijkheden die nooit hebben plaatsgevonden. Daarbij kan, ter illustratie, naar volgende passages worden verwezen:

“Het resultaat was dat het verkeer niet kon passeren en dus volledig geblokkeerd werd”

“Eén van de manifestanten zocht op een luidruchtige en agressieve toon de confrontatie met de bestuurders van de voertuigen die al enigszins geagiteerd waren van in de file te staan. Hij was ook de aanstoker die de medemanifestanten telkens weer aanzette om opnieuw het verkeer te blijven hinderen. Achteraf bleek dat het hier om VERLAECKT Bruno ging. Hij kreeg de uitdrukkelijke waarschuwing dat hij gearresteerd zou worden, maar bleek voor geen rede vatbaar. Aangezien hij kennelijk de leider was en het kat-en -muis spelletje met de politie telkens opnieuw uitlokte, werd dan uiteindelijk tot bestuurlijke arrestatie overgegaan.”

“Dit betrof DEVOGHT Tom, die zich bovendien nog weerspanning gedroeg”

“Meer nog, hij bleef volharden in de boosheid en bleef de politie die een einde probeerde te maken aan het misdrijf van art. 406 Sw. nog actief tegenwerken en anderen aansporen om hetzelfde te doen.”

“Ook DEVOGHT bleef zich actief verzetten tegen de ontruiming van de niet-toegelaten wegblokkades.”

“Beiden hebben dan ook concrete gedragingen gesteld die bijgedragen hebben tot de kwaadwillige belemmering van het verkeer, zowel m.b.t. de blokkades als m.b.t het blijven ophitsen van de vakbondsleden om telkens opnieuw de rijbaan op te lopen om de aankomende voertuigen tegen te houden.”

“Ook het dorp Lillo lag bv. in de afgesloten havenzone en was voor de eigen bewoners bijgevolg ook ontoegankelijk.”

Deze beweringen kloppen in het geheel niet en vinden geen steun in het initiële proces-verbaal.

Eerste conculant deed daarentegen net het tegenovergestelde: hij koos namelijk voor de vreedzame betoging zonder enige vorm van agressie, laat staan dat eerste conculant *“een aanstoker was die de medemanifestanten aanzette om opnieuw het verkeer te blijven hinderen”*.

Het openbaar ministerie valt bijgevolg uit zijn neutrale rol, waardoor haar feitelijke beschouwingen niet als basis kunnen dienen voor een schuldigverklaring en veroordeling.

VII.4. De vereiste constitutieve bestanddelen van artikel 406 Sw. ontbreken

De vereiste component zoals vervat in artikel 406 Sw., namelijk dat conculanten handelingen zouden gesteld hebben die een aanslag uitmaken op de verkeerswegen of zij enige andere handeling gesteld zouden hebben die het verkeer gevaarlijk kan maken of die ongevallen kan veroorzaken, is in casu niet aanwezig.

Een dergelijk gevaar, zoals stringent beschreven in voormelde wettelijke bepaling, bestond niet, was louter denkbeeldig en wordt al evenmin precies beschreven in het aanvankelijk proces-verbaal.

Van kwaadwilligheid in hoofde van conculanten was al evenmin sprake.

Luid geroep om de actie verbaal kracht bij te zetten, was er zeker (ook omwille van de plaats waar de actie plaatsvond) maar nooit hadden conculanten het oogmerk om het verkeer te belemmeren. Het verkeer bemoeilijken daarentegen om de aandacht te trekken, als onderdeel van de betoging, was de enige bedoeling. De wagens konden bovendien rechtsomkeer maken en hun weg verderzetten en hun bestemming bereiken.

In elk geval wordt dit soort van actie niet geïndiceerd door artikel 406 Sw.

Het openbaar ministerie stelt op pagina 4/8 van hun conclusies dat de vereiste kwaadwilligheid kan afgeleid worden uit het feit dat de actie niet aangevraagd werd, dat geen overleg met de ordediensten mogelijk was en dat aanvankelijk niet werd ingegaan op de vraag van de ordediensten om de rijbaan vrijwillig vrij te maken.

In casu was de actie wel degelijk aangekondigd⁶ en zijn concludanten nooit overleg uit de weg gegaan.

De autoriteiten waren op de hoogte van de voorgenomen stakingsactie en hebben trouwens de demonstratie niet verboden. Ook waren de autoriteiten in de gelegenheid om maatregelen te treffen met het oog op de veiligheid en de openbare orde.

De Grote Kamer van het EHRM stelde onlangs nog dat een persoon niet gestraft kan worden voor deelname aan een demonstratie die tevoren niet formeel was aangemeld – zelfs niet als het een lage boete betreft – zolang die persoon zich goed gedraagt tijdens deze actie. (EHRM 15 oktober 2015, appl. Nr. 37553/05, Kudnevicius e.a. / Rusland)

Er is op 24 juni 2016 's ochtends vroeg een telefonische oproep binnengekomen doch de lijn werd verbroken wat buiten de wil van concludanten lag.

Het is zonneklaar dat het de ordediensten zelf waren, die tegen jarenlange tradities in, een nieuwe invulling wilden geven aan wat een staking en betoging al of niet mag inhouden.

Het zijn de ordediensten die, met een aan zeker grenzende waarschijnlijkheid gestuurd door de burgemeester, manu militari fundamentele en verworven rechten wensten te breken.

De ordediensten zijn immers door de inzet van speciale gevechtsvoertuigen en door de bestuurlijke aanhouding veel te ver gegaan in hun acties.

Tevens kan de vraag worden gesteld waarom de ordediensten niet voor 24 juni 2016 contact namen met concludanten. De actie was immers ruim vooraf aangekondigd. Deze vaststelling klemmt des te meer omdat de burgemeester, als hoofd van de bestuurlijke politie, vooraf verklaard zou hebben dat blokkades niet zouden worden getolereerd. In het arrest van het hof van beroep van Brussel dd. 22.05.2002 werd deze dubbelzinnige houding van de ordediensten eveneens in overweging genomen om te besluiten tot een vrijspraak inzake artikel 406 Sw..

Als het openbaar ministerie thans beweert dat concludanten het “nieuwe regime” niet volgden, dan kan daar niet ipso facto uit geconcludeerd worden dat er bij concludanten voldoende kwaadwilligheid bestond en al zeker niet om het verkeer te belemmeren.

Noch de component van het voldoende ernstige gevaar, noch de component van de kwaadwilligheid zijn ter zake dan ook bewezen.

---

⁶ In voetnoot 1 van de conclusie van het OM wordt gesteld dat een niet-toegelaten manifestatie strafbaar is met een GAS-boete. Concludanten kunnen slechts vaststellen dat geen GAS-boete werd opgelegd, hetgeen eveneens wijst op het feit dat er terzake minstens een zeker gedoogbeleid bestond.

VII.5. Het O.M. negeert volledig de argumentatie van concludanten m.b.t. de artikelen 10-11 EVRM.

VII.5.1. Er bestaat een onlosmakelijke band tussen de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve actie, met inbegrip van staking en vreedzame stakingsposten.

De vrijheid van meningsuiting neemt een bijzondere positie in binnen het EVRM. Het EHRM noemt de vrijheid van meningsuiting één van de essentiële fundamenten van een democratische samenleving. Een democratie wordt gekenmerkt door het vermogen om problemen in een land op te lossen via dialoog en zonder geweld. Zelfs onpopulaire of schokkende uitingen zijn beschermd. De staat moet namelijk zorgen dat een pluraliteit aan meningen ontstaat en moet voldoende ruimte bieden aan het politieke debat en de publieke actie. Met name de uitingsvrijheid van politici, parlementsleden, leden van de oppositie en gekozen vertegenwoordigers van de werknemers zoals concludanten dienen te worden gewaarborgd want zij representeren een deel van de burgers en komen op voor hun belangen. (J. VANDE LANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM, Deel 2-II*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 15).

Artikel 10-11 EVRM vormen niet enkel een afweerrecht, maar omvatten ook positieve verplichtingen.

De overheid zou zich bij een beroep op de demonstratievrijheid allereerst op moeten stellen als beschermer van een publieke sfeer waarin dit grondrecht kan worden gerealiseerd. De overheid dient zich immers niet alleen te onthouden van inbreuken op het demonstratierecht, maar heeft ook een verplichting om ervoor te zorgen dat de ruimte waar demonstranten willen demonstreren als publieke sfeer kan fungeren. (Nederlands Juristentijdschrift, 1-12-2017, afl. 42)

Overheden beschouwen het betogingsrecht in de praktijk niet zelden als onderdeel van een belangenafweging: het recht op betogen versus het belang van de openbare orde en veiligheid: als zij de boodschap van de actie omstreden vinden gaan zij makkelijk een overdreven gewicht toekennen aan openbare orde en veiligheid. Maar het grondrecht om te demonstreren mag in beginsel geen onderdeel van dergelijke belangenafweging zijn. De essentie van het grondrecht tot demonstreren moet voorop staan. Die essentie is dat de overheid zich maximaal moet inspannen om demonstraties mogelijk te maken en te beschermen, zodat burgers in vrijheid hun mening - hoe impopulair ook - kunnen laten horen. Elke andere houding van de overheid doet afbreuk aan de kern van het betogings- en stakingsrecht.

Dus moet de overheid maatregelen nemen opdat een betoging of andere vorm van vergadering zou kunnen doorgaan (J. VANDE LANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM, Deel 2-II*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 16).

De fundamentele rechten op betoging, op staking en op vereniging zijn dermate belangrijk dat ze enkel in uitzonderlijke gevallen mogen worden ingeperkt door de escape-clausule. Volgens het EHRM bieden artikel 10-11 EVRM weinig ruimte voor beperkingen op politieke meningen en actie-uitingen, zeker als het gaat om kwesties van publiek belang.

Er bestaat een onlosmakelijke band tussen de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve actie.⁷

---

⁷ Zie bv. EHRM *Dilek t. Turkije* van 17 juli 2007, overweging 71 (vrije vertaling):

« Het Hof noteert dat de langzaamacties van 6 maart 1998 en 29 februari 1999 beslist werden door de vakbond, waarvan de betrokken leden en overheden vooraf verwittigd waren. Door daaraan deel te nemen hebben de verzoekers gebruik gemaakt van hun vrijheid van vreedzame vergadering (zie *mutatis mutandis*, *Ezlin t. Frankrijk*, arrest van 26 april 1991, *série A nr 202*, p. 21, § 41; *Karaçay t. Turkije*, nr 6615/03, § 35, 27 maart 2007). »

Een van de doelstellingen van de vrijheid van vereniging en vergadering is immers de vrijheid van meningsuiting te beschermen. Artikel 11 moet daarom beschouwd worden in het licht van artikel 10 EVRM (J. VANDE LANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM, Deel 2-II*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 9 met verwijzing).

Het recht op collectieve actie wordt door het Hof van Cassatie sinds 1981 expliciet erkend (Cass. 21 december 1981, RW1981-82, 2525 (NV SIBP t. De Bruyne). Ook artikel 3 IAO-Verdrag nr. 87 waarborgt het recht op collectieve actie (C. DENEVE, *Internationaal arbeidsrecht*, Brugge, die Keure, ICA, alg. reeks 17, 176). Hetzelfde geldt voor artikel 8 IVESCR en artikel 22 IVBPR (P. MACKLEM, "The right to bargain collectively" in P. ALSTON (ed.), *Labour rights as human rights*, Oxford-New York, Oxford university press, 2005, 72).

Recent bracht het EHRM het stakingsrecht onder (het beschermingsmechanisme van) artikel 11 EVRM (EHRM 21 april 2009, nr. 68959/01, *Enerji Yapi-Yol Sen/Turkije*).

"Ce qu'exige la Convention, est que la législation permette aux syndicats, selon les modalités non contraires à l'article 11, de lutter pour la défense des intérêts de leurs membres (...) La grève qui permet à un syndicat de faire entendre sa voix constitue un aspect important pour les membres d'un syndicat dans la protection de leurs intérêts. (...) Le droit de grève est reconnu par les organes de contrôle de l'Organisation internationale du travail (OIT) comme le corollaire indissociable du droit d'association syndicale protégé par la Convention C87 de l'OIT sur la liberté syndicale et la protection du droit syndical. (...) La Charte sociale européenne reconnaît aussi le droit de grève comme un moyen d'assurer l'exercice effectif du droit de négociation collective" » (Enerji Yapi Yol Sen c. Turquie, § 24)

Het EHRM verwijst in de zaak Enerji terecht naar het door België geratificeerde herziene *Europees Sociaal Handvest* (Wet houdende instemming met het herziene Europees Sociaal Handvest en met de Bijlage, gedaan te Straatsburg op 3 mei 1996, BS 10 mei 2004, hierna: ESH).

Net zoals de andere mensenrechtenverdragen, beoogt dit Handvest geenszins de uitoefening van grondrechten te reglementeren of er grenzen aan te geven. Het beoogt de beperkingen te reglementeren, veeleer dan de rechten zelf (F. DORSSEMONT, *Rechtspositie en syndicale actievrijheid van representatieve werknemersorganisaties*, Brugge, die Keure, 2002, 514).

Volgens Procureur-Generaal LENAERTS vormt artikel 6, lid 4 ESH de grondslag van het Belgische stakingsrecht (H. LENAERTS, *Inleiding tot het sociaal recht*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1995, p. 486, nr. 332).

De rechtsleer en rechtspraak wijzen erop dat artikel 6.4 ESH horizontale rechtstreekse werking heeft. Dat het Verdrag beoogde rechtstreekse werking te hebben, is volgens Prof. dr. L.-P. Suetens af te leiden uit de

---

Zie tevens Antwerpen (2^e k.) 19 april 2006, waarin het informeren van werknemers onlosmakelijk wordt verbonden met de syndicale actie en steunt op het recht van vrije meningsuiting (Antwerpen (2^e k.) 19 april 2006, **stuk 13, p.10**).

Ook DORSSEMONT stelt: *"'Posten' of 'piketten' vormen een uitstekende illustratie van de onderlinge verwevenheid van het recht op collectieve actie, de vrijheid van vergadering en van meningsuiting. Deelnemen aan een stakerspost valt onder het recht op collectieve actie. Een collectieve actie is een pressiemiddel dat ertoe strekt een bepaalde mening door te drukken. Doordat het wezenlijk in collectief verband moet worden uitgeoefend raakt het als collectief actiemiddel tot de vrije meningsuiting zeer sterk aan de vrijheid van vergadering"* (F. DORSSEMONT, *Rechtspositie en syndicale actievrijheid van representatieve werknemersorganisaties*, Brugge, die Keure, 2002, 486-487).

structuur van het artikel, het vormt namelijk een ondubbelzinnige erkenning van het stakingsrecht. Door het Handvest te bekrachtigen erkent men volgens hem dan ook het subjectieve stakingsrecht.^{3°} Normaliter hebben economische, sociale en culturele rechten zelden directe werking. Hierop vormt het stakingsrecht echter een uitzondering. (J.VANDE LANOTTE en Y. HAECK, Handboek EVRM, deel 1, 2005, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 12-13)

De rechtstreekse werking van artikel 6.4 ESH wordt algemeen aanvaard. (RvS 22 maart 1995, *Soc.Kron.* 1996, 442; Arbitragehof nr. 22/94 8 maart 1994, *BS* 17 maart 1994; Hoge Raad (Nederland), 30 mei 1986, *NJ* 1986, nr. 688; P. HUMBLET, "Grondrechten in de onderneming: (g)een contradictio in terminis" in M. RIGAUX en W. VAN EECKHOUTTE (eds.) *Actuele problemen van het arbeidsrecht* 5, Gent, Mys & Breesch, 1997, 355; C. DENEVE, *Internationaal arbeidsrecht*, Brugge, die Keure, 2003, 261-264; Adv.Gen. DE RIEMAECKER, Conclusie voor Cass. 31 januari 1997, *Arr.Cass.* 1997, nr. 35, 78; H. LENAERTS, *Inleiding tot het sociaal recht*, Diegem, Kluwer, 1995, 496-497).

Artikel 6.4 EHS primeert als verdragsrechtelijke bepaling op zuiver nationale bepalingen (Cass. 27 mei 1971, *Pas.* 1971, 888 (Franco - Suisse Le Ski); G. MAES, *De afdwingbaarheid van sociale grondrechten*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 58).

Het O.M. lijkt de stelling aan te kleven dat het stakingsrecht beperkt blijft tot het neerleggen van het werk.

Deze stelling druist frontaal in tegen in artikel 6.4 ESH, dat aan eenieder het recht op collectieve actie waarborgt, met inbegrip van het stakingsrecht (P. HUMBLET, "Naar een stakingswet?", noot onder Cass. 31 januari 1997, *Soc.Kron.* 1998, 28).

Het stakingsrecht maakt immers deel uit van het bredere recht op collectieve actie dat verschillende modaliteiten en uitingsvormen omvat. Zo is een vreedzaam stakingspiket een sociaal aanvaarde modaliteit van het stakingsrecht, ook wanneer dit piket in een vreedzame blokkade uitmondt.

Met een arrest van 31.01.1997 heeft het Hof van Cassatie bevestigd dat het stakingsrecht ook het recht omvat op vreedzame stakingspiketten (Cass. 31 januari 1997, *RW* 1997-98, 605).⁸

Dit volgt ook uit het feit dat in 1921 het beruchte artikel 310 Sw. werd afgeschaft. Dit artikel voorzag correctionele straffen voor al diegenen die "zich verzamelen in de nabijheid van werkplaatsen met de bedoeling de vrijheid aan te tasten van de werkgevers (*maîtres*) en arbeiders". Het staat buiten kijf dat artikel 310 de stakingspiketten viseerde. *A contrario* zijn stakingspiketten niet strafbaar. Alleen de wetgever zou dergelijke strafbepaling terug kunnen invoeren.

Reeds in de parlementaire voorbereiding inzake artikel 406 Sw. werd het stakingsrecht en betogingsrecht duidelijk ook op de openbare weg gesitueerd.

Stellen dat artikel 406 Sw. derhalve geen impact kan hebben op de (uitoefening van) fundamentele rechten, is het licht van de zon ontkennen.

---

⁸ Dit arrest verwierp een voorziening tegen het arrest van het hof van beroep te Brussel dd. 14 januari 1994. In dat arrest had het Hof van Beroep gesteld dat de vorming van stakingspiketten principieel de normale uitoefening van het stakingsrecht niet overschrijdt, tenzij ze zich bezondigen aan daden van geweldpleging op goederen en personen.

Gezaghebbende auteurs schreven in een noot onder het cassatiearrest: "Uit de structuur en opbouw van het cassatiearrest kan o.i. een impliciete validering van het inhoudelijke referentiekader van de appelrechter worden afgeleid. De stelling vindt ook steun in de conclusie van advocaat-generaal De Riemaecker" (J. LAENENS en M. RIGAUX, "Het posten als onderdeel van een normale uitoefening van het recht te staken: kanttekeningen bij Cass. 31 januari 1997", *RW* 1997-98, 599; in dezelfde zin: M. JAMOULLE, "Le droit de grève en Belgique: évolution et perspectives", *Soc.Kron.* 2003, 366 met verwijzing).

Dat het recht op collectieve actie vanuit zijn specifieke aard economische schade veroorzaakt en in zekere mate andere belangen of rechten (tijdelijk) inperkt, is onvermijdelijk.

Zo overwoog het hof van beroep te Antwerpen in een belangrijk arrest van 19 februari 2006 stelt, met verwijzing naar artikel 6,4 ESH en 8 IVESCR:

*“Dit subjectief recht tot staken wordt, zoals te dezen, onvermijdelijk in bepaalde mate afgedwongen tegen gevestigde subjectieve rechten in, inzonderheid het eigendomsrecht, de ondernemingsvrijheid en zelfs het recht op arbeid. De uitoefening van het stakingsrecht door de werknemers doorkruist zo de uitoefening van sommige andere subjectieve rechten van de werkgever en is m.a.w. van nature schade verwekkend. Het ligt immers in de bedoeling van de stakers de machtsbalans tussen hen en de werkgever in beweging te brengen zodat er ruimte komt voor een door overleg te bereiken oplossing voor het collectieve sociale geschil. De toetsing door de rechter van de uitoefening van het stakingsrecht is dan ook slechts een marginale toetsing” (Antwerpen (2^e k.) 19 april 2006, **stuk 13, p.7**).*

En verder: *“Het feit dat er gepost werd aan de toegangen tot het kantoorgebouw van appellante is evenmin als onrechtmatig te beschouwen. Het posten aan de deur van het bedrijf ter gelegenheid van een stakingsactie maakt immers deel uit van de normale uitoefening van het stakingsrecht in zoverre dat niet gepaard gaat met geweldplegingen tegen goederen of personen”*

Als grens aan de fundamentele rechten wordt dan ook unaniem de uitoefening van geweld geplaast:

*“Het stakingspiket kan trouwens beschouwd worden als een modaliteit van het stakingsrecht (...) deze acties worden in de praktijk zelden betwist, tenzij in het uitzonderlijke geval van geweld op personen of schade aan goederen (...) de beperkingen aan stakingspiketten moeten beperkt blijven tot die gevallen waarbij de acties hun vreedzaam karakter verliezen” (B. GERNIGON, A. ODERO et H. GUIDO, “Les principes de l’OIT sur le droit de grève”, *Revue internationale du travail*, volume 137, nr. 4, 1998, p. 500).*

Geweld was bij de actie van 24 juni 2016 in de verste verte niet aanwezig, Hetgeen het O.M. niet kan ontkennen.

VII.5.2. Het O.M. maakt een foute minstens ongenueanceerde afweging van de grondrechten

Het O.M. meent dat de gerechtelijke overheid ervoor moet zorgen dat de grondrechten van derden afdoende worden beschermd (p.7 conclusie).

Het O.M. meent dat drie rechten in het geding zijn: het recht op werken, het recht om te gaan en te staan waar men wil en het recht van vrij verkeer van personen en goederen.

Voor geen enkel van de drie geciteerde rechten duidt het O.M. aan of en, zo ja op welke wijze, de actie van 24 juni 2016 daaraan afbreuk deed.

Het is alleszins opmerkelijk dat het O.M. niet eenzelfde bescherming aan de dag legt voor de vrijheid van vereniging, meningsuiting en het stakingsrecht, hoewel deze rechten overduidelijk de actie van 24 juni 2016 schraagden.

Het O.M. roept ten onrechte, minstens op ongenueanceerde wijze “het recht op werken” in. Bij het recht op werken gaat het telkens over een aan de regeringen van de verdragspartijen opgelegd streefdoel om te komen tot een volledige tewerkstelling. Hieruit kan geenszins een afdwingbaar recht worden afgeleid ten opzichte van een private partij.

Het O.M. gaat volledig voorbij aan de argumentatie van concludenten die stellen dat de beslissing van de politie om de vreedzame actie/blokkade op te doeken en dat de daarop volgende beslissing van het O.M. om twee actievoerders te vervolgen voor kwaadwillige belemmering van het verkeer niet gerechtvaardigd zijn vermits ze een schending opleveren van de demonstratievrijheid (art. 11 EVRM) en de vrijheid van meningsuiting (art. 10 EVRM).

Ten eerste: de inmenging was niet bij wet voorzien. De Wetgever heeft artikel 406 Sw. Immers zeer uitgebreid toegelicht in het bulletin van vragen en antwoorden (zie *supra*: titel V.1.3) en duidelijk gesteld dat manifestaties zoals deze met stakingspiketten absoluut niet gevisieerd worden door dit artikel. Zie hoger. Met andere woorden, er is *in casu* geen wettelijke beperking op de artikelen 10-11 EVRM.

Ten tweede: de vervolging is niet noodzakelijk in een democratische samenleving. Er is terzake ook geen enkel voldoende nuttig belang voor de openbare veiligheid geweest en al zeker is de vervolging versus de gewaarborgde rechten disproportioneel.

Het Europees Hof van Justitie heeft een bindende uitspraak gedaan over een eventueel conflict tussen het belemmeren van het verkeer en het recht op betogen en staken in het arrest *Schmidberger* dd. 12 juni 2003.⁹ Dit arrest werd gewezen op grond van een prejudiciële vraag die gesteld werd door het Oostenrijkse Oberlandesgericht te Innsbruck op 1 februari 2000.

In dit arrest benadrukte het Europees Hof van Justitie dat het recht om te betogen dient te primeren en dat zeker een beperkte betoging (in die zaak het voor 30 uur volledig afsluiten van de drukke Brennerautoweg) toegelaten moet worden en niet kan worden aanzien als creërende een klimaat van onveiligheid.

Concreet besloot het Europees Hof dan ook:

“§74 Aangezien zowel de Gemeenschap als de lidstaten gehouden zijn de grondrechten te eerbiedigen, vormt de bescherming van die rechten een legitiem belang, dat in beginsel een rechtvaardiging vormt voor een beperking van verplichtingen krachtens het gemeenschapsrecht, zelfs uit hoofde van een door het Verdrag gewaarborgde fundamentele vrijheid zoals het vrije verkeer van goederen.

(...)

§90 Indien striktere voorwaarden waren opgelegd met betrekking tot de plaats van de samenkomst – bijvoorbeeld aan de kant van de Brenner-autoweg – of de duur – slechts enkele uren – had zulks kunnen worden opgevat als een buitensporige beperking waardoor de betoging een wezenlijk deel van haar betekenis werd ontnomen. De nationale autoriteiten moeten weliswaar pogen, de gevolgen die een betoging op de openbaar weg onvermijdelijk heeft voor het wegverkeer zoveel mogelijk te beperken, maar dit neemt niet weg dat zij dit belang moeten afwegen tegen het belang van de betogers, die de aandacht van de publieke opinie willen vestigen op de doelstellingen van hun actie.

§91 Weliswaar brengt een dergelijke betoging gewoonlijk een aantal ongemakken met zich mee voor de personen die er niet aan deelnemen, inzonderheid wat de vrijheid van verkeer betreft, maar deze kunnen in beginsel worden aanvaard wanneer het nagestreefde doel hoofdzakelijk bestaat in het op rechtmatige wijze in het openbaar verkondigen van een mening.”¹⁰

Hetzelfde geldt voor huidige zaak.

⁹ HvJ d.d. 12.06.03, de zaak *Schmidberger* (C-112/00).

¹⁰ HvJ d.d. 12.06.03, de zaak *Schmidberger* (C-112/00).

Sterker nog, ook feitelijk gezien zijn de belangrijkste overwegingen van het Europees Hof rechtstreeks toepasbaar op - en dus identiek aan - voorliggend feitencomplex.

Zo oordeelde het Europees Hof van Justitie dat het recht om te betogen diende te primeren doordat:

- het wegverkeer slechts werd stilgelegd op één route (de zeer drukke Brenner-autoweg) en eenmalig (voor ongeveer 30 uur) (zie para. 85 van voormeld arrest). Dit werd niet als onredelijk beschouwd;
- de openbare betoging *“niet tot doel had, het verkeer in goederen van welbepaalde aard of herkomst te belemmeren.”* Het werd in die zaak, net als in casu, *“niet betwist dat burgers op de betrokken samenkomst hun grondrechten hebben uitgeoefend door in het openbaar uiting te geven aan een mening die zij in de samenleving belangrijk achten.”* (zie para. 86 van voormeld arrest);
- er, door het eenmalige karakter van de betoging, geen klimaat van onveiligheid werd gecreëerd:

“Voor het overige staat vast dat de thans aan de orde zijnde manifestatie, die één keer is gehouden, geen algemeen klimaat van onveiligheid heeft teweeggebracht (...)” (zie para. 88 van voormeld arrest)

Dergelijke prejudiciële arresten van het Europees Hof van Justitie zijn niet alleen bindend voor de vraagstellende rechtsinstantie (in de zaak Schmidberger: het Oostenrijkse Oberlandesgericht te Innsbruck) maar voor alle lidstaten. Er kleeft namelijk een absoluut gezag van interpretatie aan deze arresten.

In dat opzicht kan verwezen worden naar de analyse van P. Van Eysendeyk en T. De Clerck die hieromtrent op grond van huidig artikel 99 van het “Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie” uiteenzetten:

“Een arrest van het Hof van Justitie is bindend voor de rechter die de prejudiciële vraag heeft gesteld. Bovendien beschikt een arrest van het Hof van Justitie over het zogenaamde gezag van interpretatie. Alle rechtscolleges dienen in identieke of vergelijkbare situaties de door het Hof van Justitie gegeven interpretatie te volgen.”¹¹

Reeds in 2006 gaf Koen Lenaerts, de huidige president van het Europees Hof van Justitie, trouwens hetzelfde aan:

“Als een Antwerpse rechter een prejudiciële vraag stelt aan het Hof doet hij dat in het Nederlands. (...) Die vraag gaat over Europees recht en na de uitspraak geldt de interpretatie in de hele Unie.”¹²

Ook op de website van het Hof van Justitie wordt dit gezag van interpretatie, weliswaar beknopter, benadrukt.¹³

¹¹ P. VAN EYSENDEYK en T. DE CLERCK, “Gemeentebelasting en aangegeven roerende inkomsten, strijdig met Europese regels”, *Fisc.Act.* 2010, afl. 10/30, pp. 9-11.

¹² Interview Koen Lenaerts, Belgische rechter bij het Hof van Justitie d.d. 20.02.06, <http://users.skynet.be/tijs.laurens/artikels/index.htm>.

¹³ Website van het Hof van Justitie: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/nl/

OM DEZE REDENEN,

BEHAGE HET DE RECHTBANK,

De strafvordering onontvankelijk te verklaren.

Minstens concludanten vrij te spreken.

Kosten lastens de Belgische staat.

Antwerpen, 5 juni 2018

Voor concludanten,

Diens raadslieden,

Mr. Vander Velpen Jos,

Mr. Buelens Jan,

Mr. Van Steenbrugge Walter

INVENTARIS DER STUKKEN:

1. Parlementaire besprekingen rond artikel 406 Sw.;
2. Arrest Schmidberger van het Hof van Justitie *de dato* 12 juni 2003;
3. Arrest Henckaerts van het Hof van Beroep te Antwerpen *de dato* 28 oktober 2004;
4. Arrest Achouguian tegen Armenië door het Europees Hof *de dato* 17 juli 2008;
5. Arrest Oya Ataman tegen Turkije door het Europees Hof *de dato* 5 december 2006.
6. Schriftelijke verklaring van Lambert Eric
7. Schriftelijke verklaring van De Schutter Maartje
8. Schriftelijke verklaring van De Lausnay Anthonie
9. Mededelingen ABVV aan VBO, UNISOC en alle werkgeversfederaties i.v.m. Algemene staking
24/06/2016
10. Voorbeeld afspraken vakbonden-directie veiligheidsbezetting
11. Foto's van politiecordons
12. Brussel 22 mei 2002
13. Antwerpen 19 april 2006, AR nr. 2004/AR1850